

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedeljo in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20—, inozemstvo Din 30—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Priključitveno gibanje in naši Nemci.

Maribor, 15. septembra.

Gospod A. G. je v svojih pismih z Dumnaja opisal zelo izčrpno in zanimivo gibanje za »Anschluss« in njegovi logični sklepi so povsem pravilni, ker jih potrjujejo naši Nemci in nemčurji sami s svojo zelo obsežno, toda tajno propagando. Šoveni ne mislijo samo na kraje okraj Mure, Kozjaka in Karavank, ampak tudi na naše tostransko ozemlje. S pomočjo dobrih zvez, ki jih vzdržujejo oni tam preko s ostanki naših Nemcev in nemčurjev, se je posrečilo »Anschlusslerjem« ob mejo butajoče valove tega gibanja pognati tudi k nam v Dravsko dolino in še dalje.

Tajno šepetanje o bližnji priključitvi Avstrije k Nemčiji in reviziji meje v Sloveniji je postalo zadnje čase tako glasno, da so se čutile pristojne oblasti dolžne izdati posebno okrožnico na vse orožniške postaje, županstva in župne urade. V tej okrožnici se grozi s kazenskim postopanjem proti vsakomur, ki bi širil te govorice. Hvalevredna je ta okrožnica, ali praktičnega uspeha še ni rodila. Tajinstvene govorice se širijo nemoteno dalje, zaprt pa radi tega vendar še ni bil nihče. Propaganda je izvedena preveč spretno. Nemški agenti pripovedujejo o skorajšnjih velikih spremembah tako, kakor se je med vojno govorilo o velikih avstrijskih in nemških porazih na frontah. Prijatelj to nese dalje prijatelju, znanec znancu, vsak pa pripomni, naj o tem molči, da ga ne primejo. Kdor pozna psiho mase, ve, da je ta način propagande najuspešnejši, pa tudi najbolj opasen, ker mu je silno težko priti do živega. Tajinstvenim in poleg tega še kaznivim govoricam ljudje verujejo in si ne upajo naznaniti razširjevalca.

Naravna posledica teh tajinstvenih govoric je zbeganost, ki se že očitno kaže tudi med sicer zavednimi ljudmi v obmejnem ozemlju. Spretni nemški agenti izrabljajo tudi to in naše ljudstvo prihaja zopet v odvisnost nemških in nemčurjskih mogočnikov; posebno delavce in male posestnike oklepa novi jarem. Naše stanje v Mariborsku, Sv. Lovrencu, Guštanju, Prevaljah, Mežici, Črni, Slovenjgradcu itd. je že sedaj neprimerno slabše, kot je bilo n. pr. leta 1920 ali celo lani. Ni treba, da je človek šovinist, da to opazi. Mesto da bi nacionalno napredovali, nacionalno nazadujemo!

Ta nemška propaganda pa dokazuje obenem, kako resnične so bile besede gosp. Reisa, ki jih je zadnjič napisal v beograjski »Politiki« o naših narodnih manjšinah. Če je voditelj nemškega kluba v naši narodni skupščini, g. dr. Kraft, mislil s svojim odgovorom gosp. Reisu iskreno, potem nam je žal, da je vsaj glede naših Nemcev v mariborski oblasti nehote pisal neresnico, ko je trdil, da nima nemška manjšina v naši državi nikakih iredentističnih tendenc. Če niso uvodoma omenjene govorice izraz najčistejšega iredentizma, potem sploh ne vemo, kaj naj bi še bil iredentizem. Vsled tega apeliramo na g. dr. Krafta in sploh na vse tiste voditelje naših Nemcev, ki so vedno globoko užaljeni, če jim kdo očita neiskrenost in nelojalnost, da sami s svoje strani opozore svoje sorojake v mariborski oblasti, da se omenjena propaganda ne strinja s pojmom iskrenosti in lojalnosti, ker sicer — naj nam oprostijo — tudi njim ne bo mo več mogli verjeti.

Spored cetinskih svečanosti.

Beograd, 18. sept. Končno je določen program svečanosti v Cetinju. Svečanosti se prične dne 21. t. m. zjutraj z zvo-njenjem zvonov in topovskimi streli. Zjutraj se vrši arhierejska služba, kateri bo prisostvoval tudi Nj. Vel. kralj. Služba bo končana ob 7. uri 30 min. Po bogoslužju bo Nj. Vel. kralj s pomočjo vladike in svečeništva nesel kovčeg s kostmi Njegoša. Pred cerkvijo bodo kovčeg sprejeli člani porodice Petrovića, člani vlade in predstavniki vojske. Kovčeg bo postavljen pred samostanom, kjer bo govoril vladika dr. Vladimirović. Nato bo krenil spreved po manastirski, dvor-ski in Njegoševi ulici. Kralj bo spremljal spreved peš do izven mesta. Nato bo krenil spreved v avtomobilih preko

Ivan-korita do Lovčena, kjer bo sarkofag položen v kapelo. Govoril bo minister ver Miša Trifunović. Po povratku bo na Ivan-koritu obed in nato se vrnejo vsi v Cetinje.

Popoldne se bodo zbrali na Cetinju delegati. Rektor beograjske univerze g. Pavle Popović bo imel govor o Njegošu. Potem bodo vse delegacije predstavljene kralju. Zvečer bo pri metropolitu intimna večerja in uprizaritev posameznih scen iz »Gorskega venca«.

Dne 22. sept.: Sprejemanje delegacij iz raznih krajev Črne gore. Nato obed v kraljevem dvoru, kamor je povabljenih nad 1000 oseb. Po pozdravnem govoru vladike Gavrilice bo slavnost zaključena.

Velike ponudbe tujih kapitalistov naši državi.

ST. RADIĆ ODPOTUJE ZARADI POSOJILA V AMERIKO.

Beograd, 18. sept. Finančno minist-rstvo je prejelo včeraj nekoliko ponudb angleških, holandskih, španskih in ame-riških grup za večje posojilo, ki bo slu-žilo za prometne, kulturne in ekonom-ske potrebe. Dosedaj je najugodnejša neka ameriška ponudba za posojilo od 100 do 500 milijonov dolarjev, ki izklju-čuje uporabo posojila za oborožitev. Za

propagando za to posojilo bosta v imenu naše vlade odpotovala v Ameriko Stje-pan Radić in neki radikalni poslanec. Ameriški finančni krogi imajo vse večje zaupanje v konsolidacijo naših razmer po političnem sporazumu med radikali in radičevci. Omenjena delegata bosta s svoje strani ta vtis še poglobila.

Fantazije samostojnih demokratov.

Beograd, 18. sept. Današnja »Samo-uprava« piše, da so se razširile vesti o prestopu dr. Žerjava in še nekaterih dru-gih prvakov SDS iz Slovenije v radikal-no stranko. Doznavamo pa, da so te ve-sti izšle iz Zagreba, da bi se popravila slaba pozicija gotovih poslovnih prijate-ljev SDS v nekaterih zavodih. To potrju-je tudi dejstvo, da se je iz krogov za-grebške filijale Slavenske banke širilo vesti, da bosta Žerjav in Pivko pri jesen-ski rekonstrukciji kabineta dobila port-felje, in sicer: prvi ministristvo za šume in rude, drugi pa ministristvo trgovine.

Te vesti so brez temelja, ker ni niti govora, da bi samostojni demokrati di-rektno ali indirektno, pretvorivši se v radikale, mogli priti na vlado. V radi-kalnem klubu se posebno podčrtava, da postopanje Pribeževića napram Hrvatom nikako rne bi moglo biti zadosten razlog dr. Žerjavu, da zapusti SDS, tem manj, ker je dr. Žerjav največji nasprotnik vsa-kega aranžmana s HSS in je v času, ko je tudi Pribežević zapustil borbo, deloval proti sporazumu. Dr. Žerjav je stal ved-no na stališču, da more SDS uspevati samo tedaj, če vlada med Hrvati in Srbi razdor.

KRALJEVA DVOJICA OBIŠČE SUŠAK.

Sušak, 18. sept. Nj. Vel. kralj in kraljica obiščeta ta mesec oficijelno Sušak. Mesto se pripravlja na dostojen sprejem.

SPORED PRAVNIŠKEGA KONGRESA V BEOGRADU.

Beograd, 18. sept. S sinočnjimi vlaki so prispeli delegati za pravniški kongres. Na kolodvoru so jim vrli Beograjčani priredili lep sprejem. Kongres bo otvoren danes popoldne ob 9.30 in bo trajal 4 dni. Vršil se bo v veliki dvorani narodne skupščine. Pozdravni govor bo imel predsednik Udruženja g. Gjoka Me-sorović.

Kongres bo otvoril justični minister. Prvi dan bodo prečitani referati, zvečer

Dumajski pisma g. A. G. v »Narodnem Dnevniku« zaslužijo vsled tega vso po-zornost in opozarjamo na v njih izne-sene zaključke tudi naše državnike in sploh vse merodajne faktorje. Tudi pri zborovanjih, ki jih pripravlja ob petlet-nici koroskega plebiscita Jugoslovenska Matica, se na to ne sme pozabiti. Giba-nje za »Anschluss« ni samo aktualno, ampak je tudi opasno za naše nacional-no napredovanje ob meji in za našo splošno konsolidacijo in utrditev v ozemlju, ki je bilo še pred nekaj leti glavna baza prodiranja nemštva do Ja-drana.

pa se bo vršil banket. Drugi dan bo kongres delal v sekcijah. Ob 4. pop. bo vožnja po Savi in Donavi ter zakuska na ladji. Zvečer bo v gledišču slavnostna predstava. Tretji dan se bodo vršile vo-litve nove uprave, sprejemanje resolu-cije in predlogov, nato zaključek kon-gresa. Ob 4. pop. se bo vršila dirka do-navskega kola jahačev. Četrty dan: Izlet v Arandjelovac in okolico. Še isti dan se vrnejo delegati v Beograd in se raz-idejo.

RUSKI JEZIK SE NA UČITELJSKIH NE BO VEČ POUČEVAL.

Beograd, 18. sept. Po odredbi pro-svetnega ministristva se ukine pouk ru-skega jezika na učiteljskih. Letos se bo ruski jezik predaval samo v višjih raz-redih.

RUSKO ČRNOMORSKO BRODOVJE OBIŠČE CARIGRAD.

Carigrad, 18. sept. V soboto prispe v Carigrad rusko črnomoško brodovje. Turške oblasti pripravljajo velik spre-jem. Čez nekoliko dni pričakujejo tudi poset ruske baltiške flote.

NASILJA FASISTOV.

Milano, 18. sept. Včeraj je skupina fa-šistov napadla neke mešetarje in jih pre-tepla. Vzrok so baje špekulacije z liro. Intervenirati je morala policija.

Naša država za arbitražo, sigurnost in razorožitev.

Zeneva, 18. sept. Naš delegat dr. Laza Mar-ović je včeraj v tretji komisiji od-govoril na izvajanja madžarskih delega-tov. V prvi vrsti je poudaril nesprejem-ljivost trianonske pogodbe. Rekel je tu-di, da bo kraljevina SHS glasovala za vsak predlog, ki je v korist sigurnosti, arbitraži in razorožitvi. Dr. Marković je izjavil, da sprejme predlog za ustanovi-tev podkomisije za začasno razorožitev.

ST. RADIĆ O JUŽNI SRBIJI.

Zeneva, 18. sept. G. St. Radić je spre-jel včeraj dopisnika uglednega rumun-skega lista »Lupta«, ki ga je v svojem razgovoru vprašal predvsem o razmerah v Južni Srbiji. G. Radić je rekel, da je problem odnošajev naše države z Bol-garsko s posebnim ozirom na naše južne kraje zelo kompliciran. Največji vzrok kompliciranosti so bolgarski emigranti. Po njegovem globokem prepričanju se more ta problem rešiti samo na en način, namreč, da se seljaki-emigranti vrnejo domov in da postanejo verni državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. V tem času bodo težkoče prenehale sa-me od sebe.

MESTROVIĆ — PONOS NAŠEGA NARODA.

Zeneva, 18. sept. Na včerajšnji seji komiteta za mednarodni železniški pro-met je jugosl. delegat g. Avramović pred-lagal, da se častita Angliji ob priliki an-gleške prometne razstave in ob stolet-nici železnice. Predlog je bil z odobra-vanjem sprejet. Angleški trgovinski mi-nister Samuels se je zahvalil v imenu angleške vlade. Rekel je, da je otvoritev angleške prometne razstave zvezana tudi s kraljevino SHS, ker je hrvatski kipar Iv. Mestrović razstavil na njej svoja dela in tako pokazal visoki kulturni razvoj svoje zemlje. Zahvala angleškega mi-nistra naši delegaciji je vzbudila globok utis.

ITALIJANI PROTI MANJŠINAM.

Zeneva, 18. sept. V šesti komisiji je delegat Litve predlagal neko konvencijo o narodnih manjšinah. Po tem načrtu bi morali to konvencijo sprejeti vsi čla-ni Zveze narodov, zlasti pa velevlasti. Proti temu predlogu je zelo ostro nasto-pil italijanski delegat Cippico. Ko se mu je pridružil še nekoliko zastopnikov drugih držav, je delegat Litve umaknil svoj predlog.

AVSTRIJA MORA UNIČITI 7000 STROJEV ZA IZDELAVO OROŽJA IN MUNICIJE.

Dumaj, 18. sept. Listi poročajo, da je poslaniška konferenca zahtevala od av-strijske vlade, da uniči 7000 aparatov za izdelavo orožja in municije, pa čeprav so ti last privatne industrije.

NOVE AMNESTIJE V ALBANIJI.

Cetinje, 18. sept. Ahmed beg Zogu je amnestiral zopet 100 albanskih begun-cov. V tem se kaže miroljubnost dana-šnje vlade, ki hoče iz inozemstva pri-tegniti najboljše sile. Ahmed begov re-žim želi, da utrdi svoj položaj po vzoru sosednih držav. Govori se, da bo Alba-nija sodelovala skupno z Jugoslavijo tudi pri izsuševanju Skaderskega jezera.

CENA BEG V DUBROVNIKU.

Dubrovnik, 18. sept. Te dni se mudi v Dubrovniku albanski notranji minister Cena beg.

Golgata šole.

Menda leta 1913 je dejal v dunajski zbornici grof Stürgkh, takratni naučni minister, o mariborski gimnaziji nekako tako-le: »Ponosen sem na zavod, ki ga pristojeval med najboljših v državi.« In že takrat se je šola po pretežni večini slovenska mladina pod do polovico slovenskimi profesorji. Le malo slabše so bile ostale srednje šole v Sloveniji.

Razmere so se poslabšale med vojno. Nabor učencev je moral v vojaške. Pa tudi učiteljem niso priznali. Vendar pa je na mariborski gimnaziji skrbel dr. Tominec, najboljši slovenski pedagog, z vsemi sredstvi, da ohrani zavodu stare moči, oziroma da jih nadomesti s prvovrstnimi. Tako je odvrnil škodo, kolikor je mogel. Gimnazija je ohranila svoj sloves do prevrata.

Ob prevratu se je ustanovil za Slovenijo višji šolski svet, v katerega niso prišli baš najboljši vzgojitelji mladine. Vendar pa je ta korporacija vsaj v začetku še našla toliko moči, da je poslovenila šole na podlagi dobrega avstrijskega načrta. Pozneje, žalibog, so se razvili politični prepri in bromeli inicijativno višjega šolskega sveta. Tudi profesorstvo društvo je v marsikaterem slučaju uspelo s svojimi ugovori in predlogi.

Pa prišlo je huje. Pribečević je razpustil višji šolski svet, uknil poverjeništa in centraliziral šolstvo. Načelniki prosvete in šolski nadzorniki so postali navadni pisarji, ki niso imeli v šoli ničesar odločevati. Namesto od šolnikov in strokovnjakov se je dajalo ministrstvo prosvete poučevati od političnih klubov in tajništva SDS. Ti so stali predloge za namestitve in premešitve, upokojitve itd., kar je rodilo hud odpor med šolniki v Sloveniji. Zlasti na mariborski gimnaziji so imeli nekateri pogum javno objaviti samostalske metode, kar je zopet izklozilo jezo masčevalne klike. Zavod, ki ga je Nemec grof Stürgkh prišteval med najboljše v državi, so hoteli temeljito udariti. Razgnati so nameravali profesorje, ki so stali po veliki večini v protidemokratskih vrstah, na vse strani sveta. Premestili so Ribariča v Leskovec, Bračuna in dr. Pečovnika, ki sta služila že pod Stürgkhom na zavodu, so nameravali prav tako odstraniti v južno Srbijo, ravnatelja Tomineca pa upokojiti. Ta načrt se SDS ni posrečil, ker je bilo prezagodaj konec samostojne gloriole.

Oddahnili so se šolniki, ko je začel pihati veter od druge strani. Upali so na boljše čase. Sanjali so o svobodi in napredku. Udeležali so se, da se bodo predvsem popravile krivice, da pridejo pregnanci nazaj. Do zdaj so upali zastopati.

Pa še več. Danes vladajo Pribečevići eksponenti v ministrstvu prosvete po njegovih navodilih in izvršujejo njegove načrte prav tako, kakor pred pol letom. Kakor nekdanji siplje tiskovine na zavod in razburjajo z nepotrebnimi pisarijami nastavljenice. Se ni dolgo tega, ko je prešla mariborska gimnazija kup tiskovin — seveda v cirilici — ki jih je bilo treba učiteljem izpolniti baše radi pregleda pri sestavljanju državnega

proračuna! Znano je, da obstoja v Sloveniji poseben računski oddelček finančne delegacije, ki nakazuje tudi profesorjem izplačila, v nasprotju s Srbijo, kjer izplačuje ravnavelj nastavnike. To vedo točno tudi eksponenti SDS v ministrstvu prosvete. Navzlic temu, da so te tiskovine namenjene izključno le za srbske zavode, jih je prejela tudi mariborska gimnazija, da se po nepotrebnem dražijo profesorji.

Istotako je Pribečević kot minister prosvete izločil iz dosedaj skupščini niti ne predložene zakona o srednjih šolah celo kopico točk ter jih izdal v obliki naredb. Tu sem spada cel »izenačilni« načrt za nekatere razrede, ki je povzročil v začetku šolskega leta pravi kaotični kaos in zmedo na prizadetih zavodih. Mariborska humanistična gimnazija sicer te »dobrote« ni bila deležna; da se ji pa popolnoma ne prihrani razburjenje, je prejela potem velikega županstva kup »Dnevnikov« po 60 Din, seveda zopet v cirilici in seveda zopet le prikojenih za srbske zavode. Dokaz temu je dejstvo, da v teh tiskovinah ni rubrike za verouk in slovenščino, ki sta do zdaj še obligatna predmeta pri nas. Toda temu ni dovolj. Napovedujejo se še slični katalogi.

Profesorstvo društvo gleda apatično vse te pojave in se ne zganja, zavedajoč se svoje polne nemoči. (Čemu še sploh obstoja?) Profesorji zabavljajo, a niti eden se ne najde, ki bi si upal javno obsoditi te metode. Ali stojijo res še pod vtisom Pribečević-Zerjavove trde roke, ki je grozila nekot vsakemu z Macedonijo? Gotovo pa je, da se jih loteva apatija do šole in dece. Prosti čas, ki je baš vzgojitelju potreben kakor voda ribi, da se pripravlja za šolo, da se izpopolnjuje v znanju in izobrazuje v stroki, da si razširja obzorje in se udeležuje v literaturi in umetnosti, v društvi in drugod, se mu ubija brez potrebe z brezmiselnimi pisarijami. Kdo se naj čudi, ako nazaduje šola, ako vzgojitelj ni več na višku znanja, ako prihaja iz srednje šole po krivdi politikov od leta do leta za delo bolj nesposobna politologija.

»V Sloveniji još bolje!« je zatrjeval g. Radić na shodu v Krškem. Do danes nismo občutili dobrot novega režima, ker vlada prejšnji v polnem obsegu po svojih eksponentih. Quousque tandem?

G. Pribečević je privedel slovensko šolo na Golgato, da jo križja. Teptal jo je z nogami, bičal jo je in jo venčal s trnjevo krono. Ali naj jo pribije še na križ, da izdahne?

Imamo novo vlado, vlado RR, vlado reda in rada, kakor se naziva. Slišali smo veliko besed, a videli še nismo najmanjšega dejanja. Nobena krivica se še ni popravila, niti ena Pribečevićeva naredba se še ni preklcala. Navdušenje gineva, poraja se razočaranje. Videant consules!

Iz Golgate šole se ozira danes vzgojitelj in mladina naprej v neprodno temo, ki jo obdaja. Kam plovemo?

Cankove žrtve.

Neki bolgarski delavec, ki je doživel po atentatu v sofijski katedrali najslabše čase preganjanja in je tudi padel v roke Cankovim krvnikom ter se rešil smrti samo z begom na Dunaj, pripoveduje dunajski »Arbeiter Zeitung« svoje doživljaje.

Casopisi so prinesli vest, da je bil na cesti ustreljen državni pravnik Gabrovski. Pokojni je bil ustanovitelj bolgarske socialne demokratske stranke. To je bilo leta 1891 in od tedaj je bil Gabrovski nepretrgoma v službi delavstva. Ustanovil je prvo delavsko tiskarno, izdajal je list, ki je prvi propagiral na Bolgarskem socializem. Leta 1896 je prišel kot prvi socialdemokratski poslanec v sobranje. Ze tedaj so ga preganjali in naščuvali nanj bandite, ki pa so umorili samo njegovo mater. Sedaj je prišla vrsta nanj. Zapadni socialni demokrati žal ne vedo, koliko najboljših ljudi iz proletariata je bilo na Bolgarskem usmrčenih pod pretezo komunizma. Sicer ni bil Gabrovski komunist, a tudi če bi bil, ne bi to bil zadosten razlog za usmrčitev na javni ulici.

Oglejte si usodo drugih. V okrožju Tirnovu živi delavska družina Martov. Oče je vrtnar na južnem Bolgarskem. Za časa njegove odsotnosti se je zgodilo sledeče: Zena je bila zaprta, brat umorjen, 12letni sin je »umrl« v ječi, neki drug brat je brezpraven, to se pravi, šel je v gore kot hajduk in ga pri zaslanju ustrelje kot divjo zver.

Znano je, je rekel delavec, da je bilo po atentatu Bolgarski dovoljeno zvikiati število vojaštva za 10.000. V Evropi pa ne veste, kdo so bili ti vojski. Maksimalna međa dobro kvalificiranega delavca na Bolgarskem znaša 60 levov. Prostovoljec se je nudil zaslužek dnevnih 200 levov, a noben kmetski sin, noben delavec, noben dostojen človek ni hotel v armado. Tedaj so poklicali Wranglove oficirje, kaznjence iz ječnišnic, macedonske begunce, ki izvršujejo umore obrtoma in iz njih so sestavili »črne stotnike«. Te so napravile Cankovu marsikatero uslugo.

En primer. Podprefekt v Tirnovu, Čopov, je izdal zaporno povelje za 25 ljudi, med nji-

mi sta bili dve ženski. Vsi so bili prepeljani v Orehovo, kjer jih je sprejela neka »črna stotinja«. Zvečer je pričelo zaslišanje. Imeli so štirioglate palice; dve plati sta bili gladki, a dve popisani. Na eni strani je bilo napisano: »vsem vse«, na drugi: »izpovem vse«. Neki delavec iz Leskovca je bil pretepen do smrti. Nekdo drugi je bil vtaknjen v avtomobilski oroč, in ker ni hotel ničesar priznati in sploh ne govoriti, so mu zamašili usta. Tudi nekaj drugih so bičali do smrti. Neki Todor Stracivev je radi bolečin znorel, neki Denčev pa si je po batnanju prerezal v ječi žile. Njegov brat, vojni invalid, je bil ustreljen na javni cesti.

To se je zgodilo 8. maja. Kmalu nato pa so spravili ujetnike v Tirnovo. Tam se jim je godilo spričo dobrosrčnosti garnizijskega poveljnika razmeroma dobro. Trajalo pa je le nekaj dni, kajti ministrstvo notranjih zadev je poslalo v Tirnovo štiri detektive pod pretezo, da »napravijo med jetniki red«. Tedaj pa se je zgodilo sledeče:

V sobi je bila štirioglasta miza. Na enem koncu je sedel neki detektiv, ki je fungiral kot »preiskovalni sodnik«. V sobi je bil pripeljan 25letni delavec Rajčev, ki je bil že enkrat prej aretiran, vendar vsled pomanjkanja razlogov zopet izpuščen. Detektiv mu je odkazal prostor na nasprotnem koncu mize in ga pozval, da pove, kar ve o komunistih. Med njegovim pripovedovanjem so prišli v sobo ostali trije detektivi, od katerih sta dva stopila poleg jetnika, tretji pa za njegov hrbet. Detektiva ob straneh sta vrgla Rajčevu okrog vratu vrv in jo stisnila, tretji pa ga je tolkel po glavi s puškinim kopitom, dokler ni revež izdihnil. Na ta način je bilo umorjenih v eni noči še pet jetnikov. Trupla so naložili na tovorni avtomobil, ki jih je odpeljal v reko Jantran. Da ne bi splavala trupla na površje, so napolnili žepa s kamnjenjem.

To je kratko a verodostojno poglavje iz zgodovine metod, ki se jih poslužuje Cankova vlada, da se obdrži na površju.

V ženevi in doma.

Govor madžarskega delegata grofa Alberta Apponyija, ki smo ga v kratkih potezih priobčili tudi mi, je vzbudil v politični javnosti držav Male antante splošno pozornost. Navesti hočemo nekaj komentarjev.

»Prager Presse« pravi: »Apponyi-jev govor vsekakor ni mogel, in posebno ne v srednji Evropi, prezreti.« Najmanj je treba vprašati, koliko se krijejo izjave madžarskega delegata o ženevskem protokolu z nazori madžarske vlade in nadalje, v kakšnem razmerju stoji njegova izjava s politiko vlade, eventualno s politiko, ki jo zastopa vodja madžarske ženevske delegacije. V pr-

gionalnih pogodb v srednji Evropi, ker manjkajo temu potrebni psihološki predpogoji, potrebuje ta trditve pojasnilo z odgovorom na vprašanja: kdo ne nosi krivde za to pomanjkanje. Odgovor pa bi se moral glasil, da je tega kriva politika madžarskih strank, ki še vedno pričakuje prevrata v srednji Evropi, in ki s svojo irredentno in pučizmom vznemirja svoje sosedo. Ako zahteva grof Apponyi s takim zanosom splošno razorožitev in pri tem kaže na svojo državo, bi morali dodati, da je to samo zunanja razorožitev, dočim je še nebroj slučajev in incidentov, ki kažejo, da smo še daleč od normalne razorožitve. Zeleti bi bilo, da bi se res pravih načel oprijel grof Apponyi, njegova legitimistična miroljubna orientacija tuja politika, sprejeti bi jih morale madžarske politične stranke, ki niso instrumenti miru, marveč bojno in irredentistično orientirane in končno bi jih morala sprejeti madžarska vlada, ki je soodgovorna za način, po katerem se izvaja madžarska razorožitev in deloma tudi za razpoloženje, ki ga vzbuja s tiskom, v šoli in javnosti proti svojim sosedom. Če bi bili vsi ti faktorji orientirani v smislu grofovih besed, potem bi bilo lahko ustvariti psihološko ozračje, o katerem je govoril madžarski delegat.

Po poročilih iz Ženeve vidijo delegati Male antante v njegovem govoru za navaden jezuitizem. Govoril je previdno in pod pritiskom neuspeha, ki ga je doživel ob priliki svojega poseta pri Chamberlainu in Briand.

Novosadska »Zastava« pravi, da je imela madžarska vlada pri izbori grofa Apponyija zelo nesrečno roko. On je lahko, pravi list, velik Madžar z dušo in telesom in tudi velik govornik, ali obenem je on tudi velik madžarski šovinist in velik grof. Kako mora biti kot tak zastopnik republike in manjšine, proti kateri se je boril vse svoje življenje. Točneje rečeno: on se je pravzaprav boril proti večini, kajti tedaj so bili Slovaki, Srbi, Romuni in ostali tujerodeci prava večina madžarske polovice bivše monarhije. Baš ta grof je izdeloval strahovite zakone za pomadžarjenje, in ko bi imel oblast še trideset let, bi mu marsikaj uspelo. List pravi nadalje, da ni grof Apponyi upravičen potegovati se za narodne manjšine in radi tega ni vsled njegovih jeremijah nihče vzplamtel. S tem si je razlagati tudi dejstvo, da so mu po njegovem govoru nekateri inozemski velikani čestitali, a me radi stvari, ki jo je zastopal, nego radi čilega zdravja v 85. letu življenja.

Politične vesti.

»Slovenec« nas sprašuje z ozirom na uvodnik o kapitalaciji, kdaj, v čem in zakaj je SLS pred Trboveljsko kapituliral. Radovednost »Slovenca« prav radi postržemo. Mislimo, da je v interesu vse Slovenije, da ostane Ljubljanska kreditna banka slovenska last in da ne preide v roke tuje Trboveljske premogokopne družbe. Zato smo opetovano v tej stvari nastopili in pozvali »Slovenca« in SLS, da podprejo naš boj. Toda naš poziv je ostal neuslišan in SLS je molčala. Zakaj to? vprašujemo mi sedaj »Slovenca«.

— Ravno tako je več ko gotovo, da je trboveljski premog predrag in da je vsa Slovenija interesirana na tem, da bodo cene premoga znižane. Zopet moramo vprašati, zakaj tudi v tem oziru nismo doživeli od »Slovenca« drugo ko molk? In revizija načina nacionalizacije Trboveljske premogokopne družbe. Mar ni to tako važno vprašanje, ki mora največje slovensko stranko zanimati? Mar je pravilno, da smo v tej borbi čisto osamljeni? Opetovano smo apelirali na SLS, jo odkrito vprašali, če je pri njej odločilen vpliv dr. Korošca ali dr. Benkovića, pa na vse naše pozive smo doživeli le molk. Ali se »Slovenec« res ne zaveda, da je s tem podpiral Trboveljsko, kateri je poleg tega v svojem »Ilustriranem Slovincu« delal itak pridno reklamo. Ponavljamo: zakaj ta molk, zakaj to desinteresanje? Ko bo na to naše vprašanje odgovoril »Slovenec«, potem bomo pa govorili dalje. Toda že sedaj podarjamo, da nikakor nečemo, da bi bil tertius gaudens pri polemiki med nami in »Slovencem« Trboveljski in da bomo to v polemiki upoštevali. Ne gre nam za to, da imamo mi prav, temveč da se tudi najmočnejša slovenska stranka jasno deklarira proti postopanju Trboveljske.

— Obznana za samostojne demokrate. — »Politički glasnik«, glasilo zelo vplivnih beograjskih krogov, kar se je zlasti pokazalo pri ustvarjanju vlade sporazuma, napada v svoji zadnji številki zelo ostro samostojne demokrate in zlasti Pribečevića, ki hoče razpaliti plemensko strast med Srbi. »Politički glasnik« pravi, da se more Pribečević, če ne bo nehal s svojo plemensko agitacijo, pripetiti, da bo popolnoma izginil s politične pozornice. Tudi proti njemu se morejo uporabiti vsi oni zakoni, za katere se je tako ogreval, ker država ne more dopustiti, da se po enem srečno premaganem separatizmu razvije drugi še hušji separatizem. Pribečević računa na pomoč nekaterih radikalnih krogov, ki sumijo v iskrenost sporazuma, toda se bo prav pošteno opek. Pribečević vezi s temi ljudmi so samo razlog več, da se jezemu voditelju samostojnih demokratov čim bolj pristržejo peruti.

— Tri skupine v radikalni stranki. »Politički glasnik« piše nato o radikalni stranki in pravi, da so v njej tri skupine. V prvi so iskreni prijatelji sporazuma, ki so hoteli že lani postaviti vlado sporazuma. Toda tedaj je radikalna stranka zamudila trenutek in prišla je vlada Davidovića. Druga skupina sumi v Radićevo iskrenost in smatra sporazum samo za taktično potezo. Oddod glasovi o novih kombinacijah na jesen. Tretja skupina pa se boji, da bi prodrl Radić s seljaštvom tudi v Srbijo. Ta skupina bi mogla z nevarnim demagoštvom o seljaštvu zaiti na pot, na katero se ne namerava. Radikalna stranka si mora zapomniti, da mora politiko sporazuma utrditi in razširiti, ker bo v nasprotju nem slučaju pretrpela težko krizo. Ta se more končati na razne načine, tudi tako, da

izgubi radikalna stranka vodstvo v politiki sporazuma.

— Glede Radića pravi »Politički glasnik«, da je njegov položaj z ozirom na nagel preokret zelo težak. Kako bo to vprašanje Radić rešil, je njegova stvar, zeleti pa je, da najde dobro rešitev brez splošnih volitev, ki so sedaj čisto nepotrebne. Zeleti je dalje, da se Stjepan Radić podpre in da se mu ne dela ovir, ker njegova naloga je, da Hrvate popolnoma pridobi za novo politiko.

— O Davidovićevi stranki piše »Politički glasnik«, da lansko leto ni imela sreče. Napaka je bila, ker je bila njena taktika v tem, da s pomočjo radićevev pritiska radikale, mesto da bi potom radikalov pritisnila na radićeve. V sami vladi Davidovića je bila prevelika nejasnost in vsled tega je morala pasti. Danes je orientacija in delo demokratske stranke mnogo bolj jasno in politika Davidovića modra. On podpira delo narodnega sporazuma in gradi mnogo čvrstih mostov, ki omogočajo kroni, da more državo v slučaju krize pripeljati na pravo pot. Demokratska stranka mora še rešiti nekatera osebna, strankarska in načelna vprašanja in potem bo stranka brez dvoma pridobila še mnogo na uplivi.

— O drugih strankah pa pravi »Politički glasnik«: Pri muslimanih še vse vre, toda njih stališče bo skoraj opredeljeno. Pri SLS se jasno vidita dve liniji. Vseeno so oni danes najbolj kompaktni. Vpad radićevev v Slovenijo more sčasoma prinesiti iznenadenja. — Pri samostojnih demokratih je orientacija Pribečevića tudi orientacija stranke. — Članek se konča z besedami: Nad vsem tem kipenjem pa stoji krona, ki bo od neprecenljive važnosti s svojo pomočjo, da se država in narod uredita.

— Ženevski protokol in naša delegacija. S strani naše delegacije ni nihče govoril o debati o protokolu. To se je zgodilo radi tega, da se obvaruje nepristranost zunanjega ministra dr. Ninkića, ki je predsednik tretje komisije, kjer se največ razpravlja o vprašanju varnosti. V petek bo predaval dr. Ninkić o postanku in pomenu Male antante.

— Mednarodna gospodarska konferenca. Na torkovem plenarnem zasedanju Zveze narodov je govoril francoski delegat Loucheur o resolucijskem predlogu, ki ga je stavila francoska delegacija glede sklicanja velike mednarodne gospodarske konference. Cilj konference naj bi bil proučitev gospodarskih težkoč, ki ovirajo splošno prosperiteto, kakor tudi osvetlitev najboljših sredstev in potoz za odstranitev vseh ovir in izsleditev načina, kako preprečiti vse konflikte. V svojem govoru je razvijal Loucheur tezo, da tvori gospodarski boj povod vsem vojnarn in naglašal, da onemogočujejo finančne težkoče izmenjavo blaga. Opozoril je na hibe, ki vladajo v gospodarskem oziru v vsej Evropi in imajo za posledico protekcionlizem.

— Vprašanje manjšin v Ženevi. O manjšinskem vprašanju je govoril tudi rumunski zunanjni minister Duca, ki je izjavil, da je treba manjšinsko vprašanje gledati z dvojnega stališča: Države imajo dolžnost zagurati narodnim manjšinam svojo zaščito, narodne manjšine pa so s svoje strani dolžne biti napram državam, v katerih se nahajajo, lojalne. Če se ta dva pogoja ne uresniči istočasno, ne bo mogoča nobena moralna razorožitev. Obrnil se je tudi proti onim, ki naglašajo potrebo spremembe manjšinskega statuta, kar je zagovarjal tudi dr. Beneš, Francoz De Jouvenel in Lord Cecil, ki stoji na stališču, da je sedanje postopanje, ki bi ga med drugimi tudi grof Apponyi rad videl spremenjenega, zadostno za zaščito narodnih manjšin.

— Vatikan ne aspirira na sprejem v Zvezo narodov. Z ozirom na časopisne vesti, da želi Vatikan aktivno sodelovati v Zvezi narodov, je priobčil vatikanski »Osservatore Romano« sledečo vest: »Nekateri listi so priobčili iz Ženeve vest, da je bil sveti Oče dejal nekemu duhovniku: »Sporočite moj pozdrav in moje čestitke predstavnikom narodov, zbranim v Ženevi za veliko delo miru, a recite v Ženevi, da ne smejo pozabiti pri delu za res pravičen mir rimske cerkve.« Te vesti so brez vsake podlage. Poleg tega je poslal omenjenemu listu dotični duhovnik, pater Gemelli, brzojavko iz Milana, v kateri prosi, da se energično dementirajo vesti o sličnih izjavah, ki naj bi jih bil podal on v Ženevi v papeževem imenu.

— Pred krizo rumunskega kabineta. Po izjavah opozicijskih politikov je pričakovati krizo bukareškega kabineta. Kabinet se sicer še sedaj nahaja v delni krizi, ker je demisijski prometni minister. Opozicija pričakuje od krize znatne uspehe.

— Nesoglasje radi ustave na Grškem. V Atenah je prišlo do nesoglasij med vlado Pangalosa in komisijo, ki je izdelala ustavo. Ustava je že izdelana in stopi po lastnem doiloču v veljavo, čim jo podpišejo vsi člani komisije. Vlada pa se z ustavo ne strinja. Torej se Grška znova nahaja pred parlamentarno krizo in danes je težko proročati njeno rešitev. Možno je, da bo rešena parlamentarnim potom, izključena pa ni vojaška intervencija. Dozdeva, da poseže v to krizo sam Venizelos.

Kje se kupi?
ie pri tvrdki
JOSIP PETELINE
Ljubljana

BLIZU PREŠERNEGA SPOMENIKA OB VODI
najboljši šivalni stroj za rodbnost - li obrtno
rabo, svetovno znanih znamk
"GRITZ ER" - "ADLER" - "PHONIX"
Isto tam posamezne dele za stroje in vo esa,
igle, oile, jermena, pneumatika. Pouk o veze-
nju na stroj brezplačno! Večletna garancija!
Na velli o!

Dnevne vesti.

DRŽAVNA HIPOTEKARNA BANKA.

Kakor znano, razširi državna hipotekarna banka svoj delokrog na vso državo in se v ta namen osnuje v Zagrebu podružnica, kateri bo pridružena tudi Slovenija. Ker so vsled tega pisali slovenski listi, da bo šel denar iz Slovenije v zagrebško podružnico in da gre torej za hrvaški udarec proti slovenskemu kapitalu, odgovarja na te vesti »Jutarnji list« in zagotavlja, da se bo denar iz Slovenije uporabljal v prvi vrsti za slovenske potrebe, ker da niti en Hrvat ni nikdar mislil, da bi vzel siromašnim slovenskim krajem tudi en sam dinar.

»Jutarnji list« konstatira dalje, da Hrvati nikdar niso bili za koncentracijo javnega denarja. Za zakon o Državni hipotekarni banki so glasovali samostojni demokrati in tudi oni iz Slovenije. SLS ni hotela niti slišati o tem, da se ustanovi v Sloveniji podružnica Državne hipotekarne banke. G. dr. Korosec ne more tajiti, da nam je svoječasno dejal, ko smo govorili o potrebi razširjenja delokroga Državne hipotekarne banke na vso državo: »Kreditne razmere v Sloveniji so drugačne kakor pri vas, pa treba zato stvar resno preudariti.« Razumeli smo ta odgovor tako, da ni prihod podružnice Državne hipotekarne banke v Sloveniji simpatičen klerikalnim posojilnicam. Tako »Jutarnji list«.

Naše mnenje je, da so zagotovila, da niti en Hrvat ne misli na to, da bi tudi en dinar vzel siromašni Sloveniji, samo platonične vrednosti. Treba je prožiti malo bolj realno jamstvo in z zakonskimi določbami zagotoviti, da bo slovenski denar tudi v resnici Sloveniji ostal. Zato je naša zahteva, da se ustanovi v Ljubljani podružnica Državne hipotekarne banke, ker ima ta banka prevelike privilegije, da bi mogli resignirati na njeno delovanje tudi v Sloveniji.

Druga stvar pa je seveda, če je SLS kriva, da ta podružnica še danes ni ustanovljena in mi pričakujemo, da se SLS v tej stvari ne bo zarija v molk.

Kar se pa tiče krika samostojne demokratskega časopisa, pa je ta prazna hinavščina. Da so samostojni demokrati glasovali za zakon o Državni hipotekarni banki, je dejstvo in vsled tega zakona je tudi Slovenija pridružena zagrebški podružnici. Sicer pa, kaj bi se gospodje razburjali! Kdo pa je prenesel denar bolniške blaginje v Zagreb? Ali niso bili to samostojni demokrati? Samo pogledite spomenik svoje nezmožnosti na Miklošičevi cesti, kjer bi stala ponosna palača, da niste vi vodili slovenske politike. Ta spomenik, ki ga imate pred nosom, si oglejte in potem se širokoustite, če vam bo to mogoče!

— **Gjura Kamenarović oproščen.** Iz Trsta poročajo, da je bivši ravnatelj in član uprave Jadranske banke v Trstu Gjura Kamenarović, ki je prišel ob priliki poloma omenjene banke pod obtožbo, od tamkajšnjega sodišča oproščen vsake krivde in kazni.

— **Amnestija.** V ministrstvu pravde se pripravljajo ukazi o amnestiji gotovega števila političnih obsojencev v Črni gori ob priliki Njegošove proslave.

— **Zaščita domače industrije.** V ministrstvu trgovine in industrije je izdelan nov pravilnik o zaščiti domače industrije in pomoči gospodarsko slabšeji industriji.

— **Štrajk železničarjev na Črni gori.** Železniški delavci, ki delajo na progi Bardo Vir-Pazar in železničarji so stopili radi prenehanja dnevnice v štrajk. To železniško progo eksploatira neka italijanska družba. Med uslužbenci in upravo družbe je prišlo čisto do nesoglasij radi dnevnice in sedaj končno do štrajka. Vse intervencije ministrstva socialne politike so ostale brez uspeha, ker sta obe stranki nepopustljivi. Izgleda, da bo štrajk dolgo časa trajal.

— **Dostava železniških voz za prevoz drv za kurjavo.** Prometni minister je odredil, da se smejo tudi v času izvozne sezone dostavljati železniški vozovi za prevoz drv za kurjavo, v kolikor to dopušča splošna vozovna situacija.

— **50letnica društva »Rdečega križa«.** Društvo »Črvenog Krsta« praznuje dne 5. februarja prihodnjega leta 50letnico svojega humanega delovanja. Proslava se bo vršila v vseh državah. Priprave so se že začele. Postavljen je poseben pripravljalni odbor, v kratkem pa se ustanove v vseh večjih mestih podoborbi.

— **Kongres mest v Parizu.** Uprava Saveza vojvodinskih mest je sklenila, da se kongres mest v Parizu ne udeležijo kot centrala, temveč, da pošlje vsako mesto svoje lastne delegate.

— **Blagovni promet med Jugoslavijo in Rumunijo.** Na podlagi konvencije z dne 1. septembra t. l. med Jugoslavijo in Rumunijo se je pričel med obema državama blagovni promet. Blago se odposilja z mednarodnim tovornim listom s srbskim ali pa romunskim tekstom, z ozirom na to, iz katere države je odposlano. Dovoljen je promet z vsakim blagom razen z dragulji in redkimi kovinami, denarjem, rožnim oljem in rožni-mi ekstrakti.

— **Sejem v Lvovu.** Prometni ministerstvo je dovolilo polovično vožnjo po državnih železnih vsem našim gospodarjem, ki se žele udeležiti velikega orientalskega sejma v Lvovu.

— **»Uradni list« št. 87.** z dne 14. septembra 1925 objavlja: Pravila higienskega zavoda v Ljubljani; izvršilno uredbo velikih županov ljubljanskih in mariborskih oblasti o dopuščanju motorskih vozil in šoferjev; stanje Narodne banke dne 8. septembra 1925 in objavo o določitvi mnogokratnikov za meseca julij in avgust 1925 davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin v mestni občini Ljubljani.

— **Razpisana službena mesta.** Pri socialno-političnem uradu mestne občine mariborske se razpisuje mesto uradnika III. kategorije.

Prednost imajo prosilci, ki so bili v tej stroki že zaposleni. Prošnje je vložiti najkasneje do 15. oktobra 1925 na mestni magistrat v Maribor; dalje je razpisano z dnem 1. decembra 1925 mesto občinskega tajnika v Zakutu pri Brežicah. Plača po dogovoru in prosto stanovanje. Prošnje je vložiti do 15. oktobra 1925 na občinski urad v Zakutu pri Brežicah.

— **Iz državne službe.** Pri ljubljanski carinarnici sta imenovana biva pomočnika pri ljubljanski carinarnici Fran Jereb in Boža Kontić za skladiščnika, ter biva pomočnika mariborske carinarnice Josip Glušič in Tasa Gjorgjevič za skladiščnika istotam.

— **Umirovljenja pri zagrebškem Narodnem gledališču.** Člani državnih gledališč v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani so bili, kakor znano, ko je stopil v veljavo uradniški zakon, uvrščeni kot državni uradniki v skupine in kategorije. Umetniškemu personalu je bila priznana II. kategorija, kar odgovarja kvalifikaciji državnih uradnikov z maturo. Pri zagrebškem gledališču je bilo uvrščenih po uradniškem zakonu okrog 250 članov. Obenem z uvrstjenjem je bila priznana vsem članom, tudi tistim, ki so delovali pri gledališču, predno je stopil uradniški zakon v veljavo — pravica do pokojnine državnih uradnikov. Te dni je bilo s kraljevim ukazom vpokojenih več članov zagrebškega gledališča, ki imajo predpisana službena leta za seboj, med njimi režiser Nikola Fallar in tudi Ljubljancem dobro znana igralka Irma Pollakova. Vsi umirovljeni umetniki, godbeniki in člani tehničnega personala dobe sedaj mesto za življenje nezadostne pokojnine iz gledališkega fonda državno pokojnino. Tudi bodo, če imajo veselje do nadaljnjega delovanja in jih bo gledališče rabilo, mogli biti nastavljeni kot kontraktualni člani s primernim honorarjem. S temi umirovljenji je znatno razbremenjen budget gledališke uprave, ki je morala izdajati za plače umirovljenih aktivnih članov do zdaj mesečno znaten znesek, ki pa pade sedaj državi v breme. Vsled tega se bo uprava sedaj lahko bolj svobodno gibala. Tudi za številne mlajše moči, ki sedaj niso mogle napredovati, so ta umirovljenja velikega pomena. Samo ob sebi se razume, da bo skušala gledališka uprava prvovrstne moči, od katerih so nekatere še jako sveže ter štejejo med ljubljence občinstva, gledališču ohraniti.

— **Lombardiranje obveznic 2½ % rente za vojno škodo pri poštni hranilnici.** Nadzorstveni svet poštne hranilnice je v želji, da plodonosno naloži svojo odvisno gotovino in da pri tej priliki pomore številnim po vojni oškodovanim uradnim družinam, dovolil, da sme poštna hranilnica v Beogradu in njene podružnice v Ljubljani, Zagrebu in Sarajevu dajati posojila na založbo obligacij vojne škode in sicer za enkrat samo drž. uradnikom, drž. vpokojencem in vojni invalidi. Posamezniki morejo lombardirati do največ 500 komadov obveznic, za založbo večjega števila je potrebna prošnja na označeni nadzorstveni svet. Do event. drugače odredbe tega sveta se bodo začasno dovoljevala posojila do 200 Din na eno obligacijo. Ako pa bi za časa posojila padla vrednost založenih obligacij za več kot 25% pod tečajno vrednost, ki jo je imela vojna škoda na dan dovolitve posojila, mora založitelj po zahtevi poštne hranilnice v roku petih dni vrniti sozajemni del prejetega posojila. Za posojila na lombard obveznic vojne škode je določena obrestna mera z 8% in sicer se plačujejo obresti tromesečno naprej. Nadaljnja pojasnila o teh lombardih daje podružnica poštne hranilnice v Ljubljani.

— **Dar Milke Trnina zagrebškemu narodnemu gledališču.** Naša slavna operna pevka gospa Milka Trnina je podarila svojo izredno dragoceno garderobo, ki jo je imela na sebi, ko je nastopala v vseh večjih evropskih centrih v svojih najboljših vlogah Narodnemu gledališču v Zagrebu. Med to garderobo se nahaja veliko število dobro ohranjenih krasnih toalet in večja količina dragocenega nakita.

— **Slavnostni dnevi v Moskvi.** Iz Moskve poročajo: Jubilejna proslava moskovske akademije znanosti je takorekoč ponovitev slavnosti v Leningradu. Po slavnostnih zborovanjih so si ogledali inozemski gostje moskovske umetniške in znanstvene znamenitosti, kakor Kremelj, muzeje, knjižnice, cerkve in carsko zakladnico. Gostom na čast je bila prirejena slavna gledališka predstava in velik koncert. Gosti so podvzeli več izletov v moskovsko okolico. Ob zaključku slavnosti je projektirana slavna seja in sprejem pri moskovskih svetovih ter velik banket, ki ga priredi vlada. Iz pogovorov z več inozemskimi znanstveniki sledi, da so nekateri dobili prav dobre utise, da so pa med njimi tudi taki, ki presojajo notranjo politično strukturo sovjetske vlade skeptično. Inozemske znanstvenike sprejema prebivalstvo povsodi prisrčno. Na vsak način pa bo izvedela Evropa mnogo zanimivega o stanju ruske znanosti.

— **Korupcija v sovjetski justici.** Te dni se prične v Harkovu monstreproces, o katerem bo govor o številnih za sovjetsko justico zelo kompromitirajočih podrobnostih. Obtoženih je devet sodnikov, 8 advokatov in čela vrsta podrejenih justičnih uslužbencev, pisarjev, paznikov itd., skupaj 92 oseb. Vsi so obtoženi zlorabe uradne oblasti in podobnih deliktov. Tekom preiskave je prišlo na dan, kako nesramno so obtoženci že dalje časa gojili državno in prebivalstvo. Pri nekaterih sodnih dvorih ni bilo dobesedno niti enega uradnika, ki ne bi bil sleparil, od predsednika do zadnjega pisarja. Glede nekega sodnika je ugotovljeno, da je imel nastavljene agente, ki so se pogajali z obtoženci ter jim prodajali oprostilne sodbje. »Prodaja sodb« je bila splošno običajna institucija, samo da so postopali sodniki osebno s finjsimi manirami in bolj velikopotezno kot taki agenti. Večina sodnikov namreč ni smatrala pod svojo častjo pogajati se z obtožencem glede

ceme osebno. Denar, ki so ga na ta način pridobili, so porabili gospodje sodniki za luksorizno življenje. Živel so razuzdano, prirejali so popivanja, pojedine itd. Ko je bila stvar razkrita in odredena aretacija krivcev, so zalotili tri od teh čudnih sodnikov v beznici, kjer so popivali v družbi z znanimi zločinci.

— **Zračni polet iz Tokija v Berlin.** Iz Berlina poročajo: V torek ob treh sta pristali na Königsberškem letališču japonski letali, ki potujeta iz Tokija preko Azije in Evrope. Nadaljevala bosta vožnjo v Berlin. V vsakem letalu se nahaja razven pilota po en pasazir.

— **Velik katoliški shod na Poljskem.** Od 9.—13. t. m. se je vršil v Mlavu na Poljskem velik katoliški shod, ki se ga je udeležilo 351 tisoč delegatov in gostov iz raznih krajev Poljske. Na shodu je bilo tudi veliko inozemskih gostov.

— **Koliko poljskih društev je v Ameriki?** Kakor poročajo iz Varšave, je v severni Ameriki glasom zadnjih statističnih podatkov 1800 kulturnih zvez in prosvetnih društev, ki so koncentrirana v poljskem narodnem savezu.

— **Maksim Gorki ostane trajno v Italiji.** Italijanska novinarka Fr. Guidi, sotrudnica tržaškega lista »Piccolo«, je obiskala Maksima Gorkega, ki prebiva sedaj v Sorrentu. Gorki živi skromno, vedno nosi rusko bluzo ter zapusti svojo vilo le redko kdaj. Pod blagodejnim vplivom južnega podnebja se mu je zopet povrnilo zdravje, tako da ne napravi več utisa težko bolnega človeka. Iz Sorrenta urejuje svoj list »Bessedo«, ki izhaja v ruskem jeziku v Berlinu. Gorki mnogo piše, počuti se popolnoma svežega ter se ne namerava vrniti v sovjetsko Rusijo. Novinarka se je razgovarjala z Gorkim s pomočjo tolmača, kajti Gorki se še ni naučil toliko italijanskega jezika, da bi mogel pravilno govoriti, dasi prebiva že dalj časa v Italiji. Izjavil je, da se namerava stalno nastaniti v Sorrentu, češ prijatelji ga sicer kličejo nazaj v Rusijo, toda on prenese samo še topla podnebje, sploh pa mu zdravje ne dovoljuje, da bi podvzel tako dolgo potovanje. Dejal je, da se počuti v mali vili izvrstno. V kolikor mu dovoljujejo zdravniki, se peča z literarnimi deli. Za politiko in žurnalistiko se principielno ne zanima. Do predkratim je nameraval napisati veliko delo o ruski revoluciji. Po temeljitnem premišljevanju se je temu odrekel. Sedaj piše roman, čigar vsebine še ni hotel povedati. Piše tudi knjigo, katere snov je vzela po večini iz sorrentskega življenja. Knjiga izide kmalu.

— **Kolera v Rumuniji.** Iz Bukarešte poročajo: V Rumuniji se širi kolera. Iz Galaca je javljenih 13 slučajev, iz Konstanca 20, iz Krajeve 40.

— **Požar uničil mesto.** Iz Carigrada poročajo: Mesto Malodjig v bližini Angore je uničil požar.

— **Oče in sin živi baklji.** Na zvoniku cerkve v vasi Capriano pri Bresciji se je odigrala te dni strašna tragedija. Neki urar je snažil v stolpu cerkveno uro. Po nesreči je padla dečku, ki je očetu pri delu svetil iz rok goreča sveča naravnost v čeber bencina. Takoj sta bila oče in sin v plamenih. Oba sta padla kot živi baklji s stolpa. Trupla so bila popolnoma zogljenela.

— **Nenavaden umor.** Iz Basla poročajo: V kraju Chavanne sur Mondon v Vandskem kantonu je odkrila policija strašen zločin. Ze prve dni septembra je na skrivnostno način izginil 60letni kmet Julij Augsburg in vsa poizvedovanja policije po njem so ostala brezuspešna. Brat izginulega, ki je vstrajno nadaljeval poizvedbe na svojo pest, je pa končno vendar našel na samotnem kraju zakopano truplo Audsburga. Truplo je bilo brez glave. Zdravniki izvedenci, ki so si ogledali truplo nesrečnika, so dognali, da je bil Augsburg umorjen z dinamičnim nabojem ki mu ga je morilec najbrže potlačil v usta, potem ko mu je zvezal roke in noge. Domneva se, da je morilec neki kmet in sovaščan Augsburgerja, ki se je po odkritju zločina ustrlel. Dognalo se je namreč, da sta si bila z umorjenim smrtna sovražnika, zato se je bal, da ga eruirajo.

— **Iz ljubosumnosti umoril brata.** V vasi Drenovi v Hercegovini je 22letni kmetijski fant Gjano Hović iz ljubosumnosti umoril svojega brata Jovana, ker je imel več sreče pri neki deklici kot on. Sunil ga je z nožem naravnost v srce, da se je zgrudil takoj mrtev na tla. Morilec se je sam javil sodišču.

— **Umor na ljubavnem sestanku.** 40letna vdova Ana Vučetić v Metkoviću je umorila svojega ljubimca, financarja Ivana Pucarja na ljubavnem sestanku. Njuni ljubavi odnošaji so trajali dalje časa, toda Pucar si je nakrat zaželel mladosti ter se zaročil z mlado devojko. Vdova je to zaročilo toletrala prav do pred poroke. Tedaj je imelo biti njenega ljubavnega razmerja s financierjem konec. Na zadnjem sestanku, ko se je Ivan naveličal ljubezni ter zaspal, ga je zaklala vdova z nožem ter zakopala v bližnjem gozdu. Da bi odvrnila od sebe vsak sum,

je ranila tudi samo sebe. Kljub temu je prišla resnica na dan, nakar je Vučetićeva tudi priznala.

— **Zločin 70letnega starca.** Pred beograjskim sodiščem se je vršila razprava proti 70letnemu starčku Stojanu Todoroviću, ki je, kakor smo svoječasno poročali, pred meseci s sekuro ubil svojega hišnega gospodarja 70letnega Kosta Sokolovića. Todorović je bil obsojen na osem let ječe. Seveda ima plačati tudi vse stroške procesa in odškodnino. Zasebni udeleženeec, Sokolovićeve sorodnik, je zahteval poleg denarne odškodnine tudi glavo Todorovića.

— **Strašen samomor.** V Medačiničini pri Gackem se je polila Zorka Obradovića s petrolejem in nato zažgala. Umrla je vsled opeklin v strašnih mukah.

— **Aretacija župnika radi pridige.** V vasi Lpišić-Bukovici, pri Virovitici je bil aretovan tamkajšnji župnik Miroslav Bubanović. Orožniki so ga gnali na sodišče v Virovitico, češ, da je zagrešil zločin motenja javnega miru, ker je baje pozivljal v pridigi ljudi, da naj ne plačajo davkov, češ da bodo davki sedaj znižani ter bodo oni profitirali, ki davkov niso plačali za časa prejšnje vlade. Sodišče je spustilo župnika na svobodo, toda, ko je vrnil v Lpišić-Bukovico, so ga orožniki takoj zopet aretovali in gnali nazaj v zapor. Sodišče ga je zopet izpustilo. Zdi se, da gre za osebno maščevanje.

— **Roparski poglavar Terente,** ki je bil pred kratkim aretiran, je ušel, kakor poročajo iz Bukarešte, iz ječe v Galacu. Ker pa so ga pravočasno opazili ter ni hotel na dano povelje obstat, je straža oddala za njim par strelcev, nakar se je zgrudil Terente mrtev na tla.

— **Upor v blaznici.** Iz Madrida poročajo: V blaznici Caceres so se uprli bolniki. Oborožili so se z železnimi drogov ter napadli personal. Ena usmiljenka je bila ubita, druga težko poškodovana. Interventirali je moralno vojaštvo, ker je bilo upornikov nad 30. Vojništvo jih je ukrotilo, toda z veliko težavo.

— **Nasilen umobolen.** Sin zdravnika Labela v Maglaju je že dalje časa živčno bolan. Bil je že opetovano v sanatoriju, od koder se je vrnil na videz zdrav. Čez malo časa pa se mu je bolezen zopet povrnila. Ta dni je pograbil v hipni blaznosti samokres ter pričel streljati na svojega očeta. Oče je zbežal ter poklical orožnike, z naročilom, da besnega sina razorožijo. Ker je umobolni otvoril na orožnike takoj ogenj ter grozil, da ubije z zadnjim strelom samega sebe, je dovolil njegov oče orožnikom da so tudi oni streljali. Eden od orožnikov, ga je pogodil v desno roko, vsled česar mu je padel samokres na tla. Nato so ga obvladali ter prepekljali v sarajevsko bolnico.

— **Druga skupina romarjev odpotovala iz Zagreba v Rim.** V sredo popoldne je odpotovala druga skupina rimskih romarjev s posebnim vlakom v Rim. Bilo je kakih 400 oseb. Skupino vodi predsednik pripravljalnega odbora dr. Farkaš. Romarji bodo poklonili papežu zlat album s posvetitvijo in podpisi.

— **Rimske starine.** Ob cesti, ki vodi iz Rimskih Toplic v Smarjeto je bil odkrit pri kopavanju temelja za novo hišo 4 dm pod površino velik, toda slabo ohranjen rimski mozaik. Približno na istem mestu so našli l. 1860 ostanke večje stavbe.

— **Zrakoplov kralja avtomobilov.** Iz Washingtona poročajo: Tajnik mornarice Wilbour resno preišetava predlog kralja avtomobilov Henry-a Ford-a, da zgradi mornarični departement zrakoplov, za katerega so napravili njegovi inženjerji načrt. Zrakoplov, ki bo dolg 150 čevljev ter bo imel premer 50 čevljev, bo opremljen s kovinastimi celicami. Stroški so preračunjeni na okrog 300.000 dolarjev.

— **Slavna otvoritev »Sirarskega doma« v Hrašah pri Leseah** se vrši v nedeljo, dne 20. septembra ob pol 3. uri popoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Ob pol 3. uri pozdrav gostov. 2. Ob 3. uri blagoslovljenje novega doma. 3. Izročitev doma svojemu namenu po zastopniku Velikega župana šefu za kmetijstvo g. Sancinu. 4. Razni nagovori korporacij. 5. Srečkanje, igra, godba na pihala. 6. Velika vrtna veselica s plesom. Za jedila in pijače bo najbolje preskrbljeno.

KOLINSKA CIKORIJA JE RES IZBORNA

Ljubljana.

1— **Slavnostni koncert pevskega društva »Ljubljanski Zvon«** ob priliki društvene 20-letnice, 15letnice pevovodstva Zorka Prelovca pri »Ljubljanskem Zvonu« in 25letnice skladateljskega delovanja Emila Adamiča, v ponedeljek, dne 5. oktobra 1925 v Unionu.

1— **Poučne tečaje** kakor tudi plesni tečaj namerava prirediti za svoje članstvo Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani tudi letos in vabi interese, da se prijavijo že sedaj. Začelo se bo z vsemi tečaji predvidoma začetkom oktobra. V učnih tečajih se namerava poučevati srbohrvaščino, nemščino, italijansko, knjigovodstvo, stenografijo itd., odvisno je vse le od števila zainteresiranih. V plesnem tečaju se bo poučevalo, kot običajno, najmodernejše plesne. — Odbor.

1— **Brezposelne trgovske,** kakor tudi druge privatne nameščenice in nameščenke in one nameščenice, ki žele svoje mesto spremeniti opozarja Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani na svojo že dolgo let obstoječo posredovalnico za službe. Zajedno vabi društvo vse brezposelne trgovske in privatne nameščenice in nameščenke, ki se ne žele prijaviti društveni posredovalnici, da sporoče društvu svoje naslove in poklice, ker društvu to nujno rabi v statistične svrhe. — Odbor.

Ljubljanska porota.

Sonat: višji sodni svetnik Mladič, votanta viš. sod. svetnik Vidic in sodnik dr. Petelin, državni pravdnik dr. Mastnjak, zagovornik dr. Krejči, zastopnik zasebne udeležbenke dr. Kreč. Sodni zdravnik dr. Travnar in dr. Krajec, psihijatra dr. Göstl in univ. prof. dr. Šerko. Izvedenec v orožju trgovec g. Ševčik.

Prvi slučaj.

Stanko Lap, rojen l. 1897 v Litiji, oženjeni trgovec v Gradcu 46 pri Litiji, že kaznovan, je kriv, da je 16. aprila 1925 proti Andreju Turku, v namenu, da ga usmrti, s tem da je iz Browninga oddal nanj tri strele, ki so prebili želodec, jetra in desno obist, tako ravno, da je vsled tega 17. aprila radi notranje izkrvavitve nastopila smrt Andreja Turka.

2. Da je posedoval in nosil orožje brez dovoljenja od novega leta letos naprej.

Trgovec Lap ima v Gradcu pri Litiji špecerijsko trgovino, katero obratuje v prilično ležečem lokalu z vhodom z glavne ceste. Za tem lokalom leži soba, katero uporablja obdolženec kot zavetje za goste.

Lap je poročen z 31letno Jakobino. Njegova žena pravi, da je bil Lap, dasi bolehen in togotne narave, z njo vedno dober in ji je kazal dosti ljubezni. Nikdar ni opazila, da bi bil mož ljubosumen. Ta trditve očividno ne odgovarja resnici, kar se vidi iz pričevanja 26letne Suzane Rotar, ki je bila 1917 in 1918 Lapova zaročenka in je morala z njim zaradi razdreti, ker je bil tako ljubosumen, da ji je opetovano grozil, da ubije njo in sebe, če se izneveri. V Gradcu pri Litiji je živel tudi 31letni konjski trgovec Andrej Turk, ki je imel navado, da se je silno rad bahal s svojimi prav neverjetnimi ljubezenskimi zgodbinami pri različnih ljudeh.

Dne 15. marca 1925 se je hvalil napram Jelnikarju, ko sta šla slučajno mimo Lapove hiše, da ima Lapovo lahko še nočijo, ker so hiši drugi znanci že imeli. O teh žaljivih govoricah sta izvedela tudi Lap in njegova žena, ki je Turka tožila radi žaljenja časti.

Dan po vloženih tožbi sta se Lapova sešla v gostilni s Turkom, kjer pa niso nič govorili o zadevi. Ponoči je priznala Lapova žena svojem možu, da jo je ob neki priliki v Ljubljani Turk v kleti »Zvezde« posilil. Bili so sicer ljudje v bližini, toda ni se upala kricati.

To ženino priznanje je napravilo na Lapa silen vtis, bil je vso noč silno nemiren.

Drugo jutro je prišel v njegovo gostilno Andrej Turk v družbi z dvema tovarišema. Razgovarjali so se o raznih stvarih, nakrat pa je stavil Lap Turka radi svoje žene na odgovor: oddal je nanj en strel, ki je pa zgrešil, nakar je zbežal na cesto, se vrnil in ustrelil na Turka še dvakrat ter ga smrtno nevarno poškodoval, tako da je Turk 17. maja v ljubljanskem Leonišču vsled notranje izkrvavitve umrl.

Obdolženec dejanje priznava, vendar pravi, da je bil tako razburjen, da se ne zaveda ničesar, kako je dejanje izvršil. Browning je nosil iz navade vedno s seboj.

Usodni dan po ženinem priznanju je Lap precej pil, kar sicer ni bila nikdar njegova navada in je bil po izpovedbi pri silno razburjen. Oddal je na Turka v kratkem razdobju jedva ene minute tri strele, katerih prvi ni bil nevarna, druga dva pa sta bila smrtno nevarna, in je njima Turk tudi podleget. Priče so potrdile njegovo razburjenost neposredno pred in med dejanjem.

Obdolženca sta preiskala zvedenca-psihijatra, ki sta dejala dobesedno med drugim sledeče: »da je obdolženec v stanju zalosti in obupa, zagledavši krivca, prišel v tako velik afekt, da je ta afekt zatemnil njegovo razsodnost tako, da se ni zadostno zavedal svojega dejanja, katero je izvršil pod vtisom nepremagljive sile.«

Stane Lap jokaje pripoveduje potek dejanja, kolikor se ga spominja, Turka ni sovražil in je mislil, kot je dokazal, svoje zadostne poiskati zakonitim potom. S pokojnim Turkom sta bila dobra prijatelja.

Priče izpovedo zanj precej razbremenilno, istotako psihijatra-zvedenca dr. Göstl in univ. profesor dr. Alfred Šerko.

Lapova žena Jakobina se je poslužila ugodnosti zakona in ni pričala zoper svojega moža ter je že početkom razprave odšla.

Prečitale so se še izpovedbe raznih prič in obdukcijško poročilo, nakar je bilo dokazovanje zaključeno.

Državni pravdnik se je v svojem govoru dotaknil raznih momentov, ki bi obdolženca obremenjevali, stavljal je več primerov o hudodelstvih, ki so bila storjena v afektu, pa se jih vendar mora obsoditi in končno zahteval, da se vprašanja potrdi.

Zastopnik zasebne udeležbenke Agice Turkove g. dr. Kreč pravi, da v svoji praksi še ni našel tako tragičnega slučaja in glede potrditve vprašanj izjavi v smislu zahtev državnega pravdnika.

Zagovornik dr. Krejči je v daljšem zagovoru orisal porotnikom dejanski položaj z vsakega vidika in v vsaki podrobnosti. Malo je takih, ki bi v takem slučaju ne postopali slično kot obtoženec. Koga pač ne bi onečale žene časti razburilo? Predlaga oprostilo sodbu.

Pred zaključkom dokazovanja je bila razprava proglašena tajnim radi zaslišanih prič o spolnem občevanju Jakobine Lap z ranjanim Turkom ob priliki neke vožnje v vlak med Ljubljano in Litijo.

Porotniki so vprašanje umora soglasno vprašanja glede umora in prepovedane nošnje orožja ter pet dodatnih vprašanj.

Porotniki so vprašanje umora soglasno zanimali, vprašanje glede nošnje orožja pa potrdili z 9 da in 3 ne, ter tretje eventualno vprašanje zanimali z 10 ne in 2 da, nakar je bil Stane Lap oproščen krivde umora, obsojen pa je bil radi prepovedane nošnje orožja na 100 Din globe.

Dvorana, ki je bila ves dan nabito polna, večina Litijčanov, je pravdorek porotnikov pozdravila z viharim aplavzom. Po obravnavi je množica Lapovih znancev in prijateljev pričakovala Lapa pred vratmi sodnih zaporov na Miklošičevi cesti in ga po njegovem izpuščenju burno pozdravila.

Drugi slučaj.

Takoj po obravnavi Lap se je začela razprava proti Antonu Erženu z Verda pri Vrhniki, ki je obtožen, da je vdril v noči na 7. aprila 1925 v hišo France Maček in je lastnico napadel z grožnjo, da jo ubije in se je lotil z nožem, torej morilnim orožjem, v namenu, da bi se s silo polastil njenih premičnin in je bil ta s silo započeti rop z odvzetjem vrečice s 500 dinarji tudi izvršen.

Ropa je bil obdolžen Anton Eržen, 42 letni zidar, ki pa dejanje odločno zanika. Proti njemu govori edino dejstvo, da je bil nož, s katerim je grozil ropar Mačkovi, podoben nožem, ki jih poseduje on v svojem gospodinjstvu. Zaslišanih je bilo nekaj prič, nekatero so precej neverodostojne, ki pa niso mogle z gotovostjo ničesar točnega in jasnega izpovedati.

Senat isti, kot pri prvi obravnavi, zagovornik dr. Stanovnik.

Porotniki so edino jim stavljeno vprašanje glede ropa soglasno zanimali, nakar je bil Eržen oproščen. Eržen je sedel po nedolžnem 6 mesecev v zaporu in se bo o odškodnini še sklepalo.

LJUBLJANSKA BORZA,

dne 17. septembra 1925.

Vrednote: Investicijsko posojilo iz leta 1921 den. 79.50; Loterijska državna renta za vojno škodo bl. 340; Zastavni listi Kranjske deželne banke den. 20, bl. 25; Kom. zadolžnice Kranjske dež. banke den. 20, bl. 25; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 201, bl. 202; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana den. 225, bl. 240; Merkantilna banka, Kočevje den. 101, bl. 105; Prva hrvatska štedionica, Zagreb den. 960; Kreditni zavod za trg. in ind., Ljubljana den. 175, bl. 185; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana den. 100; Trbovelj. premogokopna družba, Ljubljana den. 380, bl. 390; Združene papirnice Vevče, Goricanje in Medvode d. d., Ljubljana den. 120; »Nihag«, d. d. za ind. i trgov. Zagreb den. 38, bl. 41; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana den. 165, bl. 180.

Blago: Les: Smrekovi ali jelovi hlodi, fco nakladalna postaja den. 220; deske pod metro, 25 mm, fco meja den. 495; Madrieri, 75/220 mm, 4-8 m dolž., monte, fco meja den. 585, bl. 595; bukova drva, 1 m dolžine, suha, fco nakladalna postaja 5 vag., den. 17.50, bl. 17.50. — Zito in poljski pridelki: Pšenica bačka, fco nakladalna postaja bl. 255; pšenica domača, fco Ljubljana den. 260; koruza slav., fco Postojna tranz. 1 vag., den. 224, bl. 224; oves slavonski, par. Ljubljana bl. 175; bučne peške, orig. fco naklad. postaja bl. 390; laneno seme la, fco Ljubljana den. 550.

— Zagreb, 17. sept. Devize: Newyork ček 55.85—56.45, London izpl. 271³/₈—273³/₈, Pariz 264—268, Praga 165.68—167.68, Curih 1081—1089, Bruselj 250—254, Milan izplač. 228.82—231.23, Dunaj 787—797, Berlin 1332—2342.

— Curih, 17. sept. Beograd 9.225, Newyork 518.125, London 25.1125, Pariz 24.415, Praga 15.35, Milan 21.10, Bukarešta 2.50, Varšava 87, Sofija 3.375, Dunaj 73, Budimpešta 0.007260.

Leon Fall, Na Dunaju je umrl slavn operetni skladatelj Leon Fall. Zdravil se je v Karlovi Varh, ko pa so izgnili zdravnik vsako upanje na njegovo ozdravitev, je bil prepeljan na Dunaj. Svetovno slavo si je pridobil Fall s svojimi »Dolarsko princezo« in »Ločeno ženo«. Komponiral je nato še več zelo uspešnih operet, kakor »Marquise Pompadour«, »Der süsse Kavalier« in drugo.

(85)

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

Zopet drugi spe na bodičastih posteljah. Včasih puste, da se jim rane zacelijo; s tem pa si nikakor ne zmanjšajo bolečin, to je le premeteno izmišljeno ojačenje muk.

To delajo toliko časa, da se uničijo. Tega pa seveda ne sme nihče napačno umeti. Samomor tu nič ne pomaga. To pač ni umetnost, če si kdo požene kroglo v glavo ali pa se na kak drug način spravi iz življenja v smrt. Na ta način si ne prihrani niti ene inkarnacije.

Včasih pač napravijo tudi fakirji samomor, zlasti pri verskih svečanostih, kjer so zbrane velike množice. Najraje končajo na kak prav grozen način, na primer zapličejo si kole v meso in se potem počasi pečejo nad ognji. Toda to ni večje vrednosti, kakor če se vržejo fanatiki v reko Ganges med krokodile, — ali pa če se kar na stotine vležejo pred sveti voz Džagernauta, da jih zmečka.

Seveda so to verski junaki in bramani jih proglase za svetnike, a le zato, da pokažejo ljudstvu, kako zaničevanja vredno je naše življenje. Nirvani se s takim hitrim samomorom prav nič ne približajo.

Treba je, da počasi uničujejo življenje. Kot direktni samomor je dopustno le izstradanje ali zadušenje z zadržanjem sape. Obesiti se, to je zopet povsem nekaj drugega — to ne velja. In blaženost izstradanja je tem večja, čimbolj kdo zavlačuje smrt s tem, da zavzije vedno in vedno zopet nekoliko hrane, dokler ... pač ne gre dalje in ugasne življenje.

Nesmisle, kajne? No, vsaka vera vodi k zveličanju. Resno misleč človek se ne bo posmeval tem stvarim. O tem lahko sodimo tudi drugače. Kdor se zaima, naj čita Shoppenhauerja. Mi kristjani smo preje tudi imeli take askete in to niso bili najslabši ljudje, tudi ne najneumnejši. In če pride naše solnce, ki drevo po vesoljstvu, z vsem svojim sistemom, v katerem je tudi naša zemlja, zopet v one kraje in mi vdihavamo zopet oni svetovni zrak, kot pred stoletji, tedaj bomo tudi zopet imeli askete, ki bodo živeli v votlinah in spali na bodicah. Ali morda kdo misli, da je to popolnoma izključeno? Če si izmisliš danes pariška igralca in dene na glavo pločevinast pisker in nanj pritrdi kot poseben okrasek mrtvo podgano — ali če bi oblekel angleški kralj eno hlačnico rdečo, drugo pa zeleno in mesto ovratnika oklep, ki bi pokrtil tudi nos, potem ... ne vem ... na svetu je še mnogo norcev.

27. Adam kot stilit.

»Mis Morris, ali ste že kaj slišali o stilitu Simeonu?«

»Mislim, da že — a dobro se več ne spominjam.«

»Živel je okrog leta 400 po Kristu. Bil je pastir in v samotni se ga je polastila verska gorečnost. Najprej je sezidal okrog sebe velik kup kamenja in se pritrdil z verigami. Toda to mu ni dolgo ugajalo, ali pa je imel kak drug vzrok, da je izbral prav nasprotno askozo. Hotel je biti kolikor mogoče blizu neba. Na neki gori v Siriji, najbrže pri Suzi, si je napravil šest metrov visok steber, ki je meril zgoraj v premeru le en meter, in na tem stebru je živel od miloščine, ki so mu jo dajali potniki. Kmalu so prihajali k njemu romarji, da vidijo svetnika na stebru.

Toda tudi ta steber mu ni zadostoval, zidal ga je vedno dalje, dokler ni bil približno dvajset metrov visok in zgoraj poldrugi meter širok, tako, da je vsaj lahko ležal, kadar je spal. In na tem stebru je živel še štirideset let ter na njem tudi umrl.«

»Da, ali, začne Adam, kako pa je prišel včasih dol?«

»Bil je vedno zgoraj. Pri stebru ni bilo niti stopnic niti lestve. Miloščina je potegnil v košarici k sebi.«

»Kaj sploh ni prišel dol? No, rad bi videl, kakšen je bil steber na vnanji strani — pŕuj.«

»A tako, vi menite svetnika na stebru, ki je imel toliko posnemovalcev? povzame hitro Leonor. »Da, o njem sem že slišala. Toda, kako veste tako natanko še celo številke?«

»Sicer mi niso take povesti dobro znane. Oni Simeon pa me je zanimal, ko sem potoval preko Indije. Morda je res božanstveni ovčji pastir sam napravil ženijalno iznajdbo, da bo živel na stebru; to pa dokazuje, da ni pod solncem nič novega, ali pa, da napravijo včasih iste iznajdbe istočasno na najrazličnejših točkah zemlje. Zakaj svetniki na stebrih so bili v Indiji že pred tisočletji in so še danes. Le da imajo ti iz lesa ali navadno iz bambusovih palic zbite stebre. Te postavijo na romarskih krajih ali na potih, ki drže tja, zakaj popolnoma so odvisni od mimoidočih romarjev. Takoj sedaj pridemo do stranske poti, ki drži do nekega templja in samostana, kamor potuje mnogo vernikov. Na polovici poti, — naš avto rabi do tja pol ure, — se dviga ob majhnem jezeru tak steber in na njem živi že skoro trideset let fakir in čaka smrti. Ta steber je tridesetpet metrov visok, tako sem izmeril sam po trigonometriji. Ali hočete, da krenemo v stran in obiščemo svetnika?«

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

Uradnica

z večletno prakso veča vseh pisarniških del išče službo v mestu ali na deželi. — Ponudbe prosil na upravo lista pod »Zanesljiva«.

Strojerisec

zmožen vseh pisarniških poslov z zelo dobro kvalifikacijo išče primerno službo. Nastopi lahko takoj. Cenj. ponudbe naj se pošljejo na upravo lista pod značko »Pridnost«.

Instrukcije

sprejme osmošolec. — Ponudbe na upravo lista pod »osmošolec«.

Stanovanje

stojajoče iz 1, odnosno 2 sob, kuhinje in pritlikla išče za takoj proti nagradi uradnik. Ponudbe je poslati pod »Takoj« na upravo lista.

Samostojna

knjigovodkinja in korespondentinja z večletno prakso išče stalno mesto za takoj v večjem kraju na Gorenjskem. Ponudbe z navedbo plače na upravo lista pod »Energična moč«.

Gospodična

srednjih let, spretna v gospodinjstvu, perfektna v kuhanju, želi mesta h gospodu, samcu ali vdovcu z 1—2 otroki. Verzirana je tudi v vseh delih šivanja. Gre tudi kot vzgojiteljica. — Cenjene ponudbe na upravo pod »Dobra in varčna gospodična«.

Dopisovati

želi mlad, zelo naobražen in dobro situiran uradnik, neomadeževane preteklosti z gospodično iz boljše družine. Starost od 18—24 let. Eventuelna ženitev ni izključena. Le res-

Damske flor nogavice

v vseh barvah in vrstah od Din 18.— naprej, moške nogavice, otroške nogavice, dokolenke, volna, bombaž, žepni robci, modni pasovi, toaletne potrebščine, ščetke za zobe, obliki in čevlje itd. v največji izbiri po najnižji ceni pri

Josip Peteline

LJUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika ob vodi
Na veliko. Na malo.

„Opeka“

prvovrstne zidake priporoča opekarna

„EMONA“ D. D.

v Ljubljani — Tovarna na Viču (Brdo) — Pisarna v Pražakovi ulici 3, prtiličje.

je vendar najbolji!

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta šte. 1a, II. nadstropje.